

Štarha, Ivan

Zaniklé historické právní normy a současnost

Studia historica Brunensia. 2013, vol. 60, iss. 1-2, pp. [353]-362

ISBN 978-80-210-7685-3

ISSN 1803-7429 (print); ISSN 2336-4513 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/132839>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

IVAN ŠTARHA

ZANIKLÉ HISTORICKÉ PRÁVNÍ NORMY A SOUČASNOST

Abstract:

This article describes the development of crests of cities and small towns with a particular focus on the crests of villages before 1990, when the municipal laws were published. It also focuses on the transformation of villages into towns and market-towns according to these laws and a discussion about the so called „moravian flag“.

Key words:

crests, flag, town, market-town, moravian flag.

Současný právní systém České republiky se pokouší v některých případech vracet do minulých staletí, do právních norem a zvyklostí, které pozvolna ztrácely svůj význam již od poloviny 19. století, z právního řádu republiky pak byly definitivně vymazány po roce 1948. Pohled historika na tuto problematiku však prokazuje, že ne všechny tyto nové právní normy vycházely z dostatečných znalostí historického vývoje.

První z těchto nových právních norem, nad kterými se historik musí zamyslet, je téměř již čtvrtstoletí trvající rozvoj komunální heraldiky a vexilologie. Impuls k rozvoji této sféry nebyl jednorázovou právní akcí. Vznikem národních výborů došlo ke sloučení dosavadních úkolů samosprávy s úkoly, které pro státní správu vykonávala samospráva, v jeden celek. Termín lidospráva se sice neujal, ale úkony státní správy a samosprávy byly v nových správních útvarech sjednoceny. Z úředních razítek měst a obcí byly vyloučeny znaky měst a městeček i pečetní znamení obcí a nahrazeny státním znakem. Symboly samosprávy – městské a obecní znaky, tak jako právní symbol přestaly existovat. Teprve zákon č. 367 z roku 1990 o obcích (obecním zřízení) ve svém § 5 stanovil: „Není-li zvláštním zákonem stanoveno jinak, mohou obce, jejich orgány a organizace užívat znak a prapor obce“ s doplňkem: „Pokud obec nemá historický znak a prapor, mohou jí

být na její návrh předsednictvem České národní rady znak a prapor uděleny.“ Toto rozhodnutí České národní rady lze charakterizovat jako změnu dosavadní komunální heraldiky z nauky o znacích měst a městeček na nauku o znacích měst a obcí. Dosavadní komunální heraldika vycházela totiž ze zásady, že pouze města a městečka mají právo užívat znak. Základem nauky byly znaky měst a městeček udělované panovníkem, vzhledem k existenci mnohých neudělených znaků se připouštěly znaky vydržené, ať již byly doloženy v barevné podobě na radnicích či jiných budovách ve městě, nebo pouze v nebarevné podobě v poli městských pečetí. Podmínkou bylo, aby v tomto případě byla znaková figura vložena do štítu.

Dlouho byl prosazován názor, že městské znaky jsou až produktem husitské revoluce, kdy města bojovala pod vlastními znaky a zástavami. V pečetích i jiných dokladech doložené předhusitské znaky se snažila komunální heraldika vysvětlit zpravidla tím, že jde o znak neznámé vrchnosti, nebo je prostě nebrat na vědomí. Až později oficiální heraldika uznala, že existují i starší znaky, ovšem jen jako určitá výjimka, která potvrzuje pravidlo. Tato výjimka se začala připouštět i v případě, když znaková figura nebyla v pečetním poli vložena do štítu. Pokud se obraz na pečetí po několik století neměnil, připustilo se, že jde o znak. Zásadně však nebylo uznáno za znak do štítu vložené pečetní znamení vesnic a vrchnostenská privilegia, udělující vesnici právo užívání pečeti stejnou formou, tedy s barevným vyobrazením znakové figury ve štítu, jako tomu bylo u panovnických znakových privilegií městeček, nebyla raději brána na vědomí.

Pouze u měst a městeček popisovaly a vyobrazovaly příslušné stati v Ottově slovníku naučném znak, pouze městům a městečkům byly věnovány odborné – vědecké i amatérské – publikace z komunální heraldiky. Na stejných zásadách byl koncipován i soupis znaků a znakových privilegií, zadaný všem okresním archivům archivní správou ministerstva vnitra v roce 1967, kdy se připravoval nový zákon o národních výborech, který měl po letech absolutního nezájmu umožnit alespoň obcím, v nichž vykonával správu městský národní výbor, užívat při některých příležitostech znak města. Výsledky tohoto soupisu byly publikovány v několika krajských a nakonec v celorepublikové publikaci Jiřího Čarka, *Městské znaky v českých zemích*.¹

Čarkova publikace, která se stala jakýmsi uznávaným kodexem městských znaků v českých zemích, ustoupila od zásady, že městské znaky jsou až produktem husitské revoluce a zamyslela se i nad vesnickými pečetěmi se znakovou figurou ve štítě. Znakům z doby předhusitské dokonce věnovala obsáhlou část úvodní studie. Svou skladbou však zůstala věrná dosa-

¹ Jiří Č a r k : *Městské znaky v českých zemích*, Praha 1985.

vadním zásadám – zařadila i městečka, která nikdy neměla znak, znaky vesnic však neuznávala. Naopak, rozsáhlé studii F. A. Slavíka o znacích moravských měst a městeček z počátku 20. století vytkla, že autor „nerozlišoval dostatečně mezi městy a vesnicemi ani mezi znaky a pečetěmi, takže jeho práce je dosti nejasná a čtenáře mate“.

Zcela jinak však byla chápána komunální heraldika v praxi. Zvláště na Moravě, kde máme doloženy obecní pečeti již od 16. století, bylo pečetní znamení, velmi často vložené do štítu, považováno za znak. Když bylo v roce 1920 ministerstvo vnitra pověřeno právem pozměňovat veřejné znaky, vyjma státního znaku, jehož podoba byla dána zákonem, vyžádala si uznání znaku nejen nově povýšená města, ale na ministerstvo se obracely o potvrzení znaku i vesnice. K návrhům znaků se jako odborná instituce vyjadřoval Archiv ministerstva vnitra, který se, pokud jde o znaky moravské, obrátil několikrát o dobrozdání na Moravský zemský archiv v Brně. A v této souvislosti se poprvé v odborné sféře střetl oficiální názor na komunální heraldiku se zkušenostmi s užitím této historické disciplíny v praxi. Moravský zemský archiv s odvoláním na rozsáhlou sbírku odlitků pečeti měst, městeček a obcí a s přihlédnutím ke zmíněné studii F. A. Slavíka se postavil proti tezi, že vesnice nemohou mít znak.

V roce 1929 se obec Uhřice u Jevíčka obrátila na ministerstvo vnitra se žádostí, aby mohla nadále užívat v poli obecního razítka znak, tedy pečetní znamení ve štítě, užívané na staré obecní pečeti. Ministerstvo vnitra to odmítlo se zdůvodněním, že vesnice nikdy neměly právo užívat znak, tedy znamení ve štítě a k vložení pečetního znamení Uhřic do štítu na jejich historické pečeti muselo být omylem rytce. Moravský zemský archiv v Brně reagoval prohlášením, „že štítek v poli pečetním v staré pečeti uhřické dostal se do pečeti omylem rytcovým, nemůže podepsané ředitelství odsouhlasit“ a zdůraznil, že „na pečetích obecních, městských a vesnických na Moravě bývala znamení umístěna na štítku“ a že „ze sfragistického materiálu Moravského zemského archivu v operátech katastrálních bylo by možno počet těchto dokladů rozmnožiti do set“. Nelze tedy předpokládat, „že všechny tyto štítky dostaly se do pečeti omylem rytcovým“. Rozbor byl uzavřen konstatováním, že nelze souhlasit s názorem Archivu ministerstva vnitra, „že by znamení ve štítě v pečeti uhřické bylo pouhý běžný odznak polního hospodářství a že by právní význam takového znamení bylo třeba posuzovat jinak, totiž níže, než znamení na pečetích obecních, která lze odvodit z erbů jejich někdejších držitelů“.

Podobně vyzněla i polemika mezi Archivem ministerstva vnitra a Moravským zemským archivem v záležitosti znaku obce Popice. Zemský archiv se jednoznačně postavil proti názoru, že „vesnice v historických zemích českých nebyly k erbům oprávněny a že v tomto případě šlo o vzácnou

výjimku erbovního práva – že se jedná jen o tzv. značku (Marke), nikoliv o skutečný erb“.

Tento svůj názor mohl Moravský zemský archiv opřít nejen o rozsáhlou studii Slavíkovu², vlastní postupně doplňovanou sbírku odlišek městských a vesnických pečeti³ a archivní fondy moravských katastrů, počínaje rektifikačními akty z roku 1749, ale i edicí několika listin olomoucké kapituly a biskupství, Vratislava z Pernštejna a Jana Žalkovského ze Žalkovic z 16. a počátku 17. století, otištěných v regionálním časopise Selský archiv v prvních desetiletích 20. století. V textu všech těchto listin se hovořilo, podobně jako ve většině panovnických listin pro městečka, o udělení pečeti, znak na pečeti byl však uprostřed listiny podobně jako u panovnických listin pro městečka barevně vymalován.⁴ Přes tyto nesporné doklady existence vesnických znaků zůstala komunální heraldika pouze naukou o znacích měst a městeček. A na stejných zásadách byl koncipován i celorepublikový soupis znaků v šedesátých letech, jehož výsledkem byly nahore zmíněné krajské publikace i celorepubliková publikace Čarkova, pokládaná oficiálně za kodex městských znaků českých zemí.

Kategorie městeček se zánikem trhů v období první republiky prakticky zanikla. Vlastní správa městeček se ničím nelišila od správy ostatních obcí. Po roce 1948 prakticky zaniklo komunální vlastnictví majetku i zákonem dosud stanovená místní příslušnost občanů. Místní samospráva se tak změnila v nejnižší složku veřejné či státní správy, pro kterou se razil – ale neujal – termín lidospráva. Vnější důsledkem těchto změn byl zánik obecních a městských znaků – komunální heraldika se tak stala pouze uzavřenou pomocnou vědou historickou bez možnosti dalšího vývoje. Až vzorový statut pro národní výbory z roku 1967 umožnil městům, přesněji řečeno obcím, v nichž vykonával správu městský národní výbor, užívat tam, kde nebylo předepsáno užívání státního znaku, znak města. Aby nově užívané znaky neodporovaly heraldickým základním pravidlům, vznikla při archivní správě ministerstva vnitra v Praze komise pro znaky měst, která posuzovala

² F. A. S l a v í k : *Staré znaky a pečeti městské a vesnické na Moravě*, Časopis moravského musea zemského 5/1905, s. 1-29 a 133-166, 6/1906, s. 1-40.

³ Moravský zemský archiv v Brně, G 125 – Sbírká typářů, odlišek a ústřížků s pečeti. Nejrozsáhlejší část sbírky tvoří sbírka odlišek pečeti měst a vesnic, postupně budovaná a rozšiřovaná od počátku 20. století konzervátorem archivu Hynkem Ráinoldem Veselým. V roce 1973 obsahovala 2105 odlišek, dnešní stav této části sbírky je 2262 odlišek pečeti měst a vesnic z celé Moravy.

⁴ Karel M ü l l e r – Ivan Š t a r h a : *Znaková privilegia měst, městeček a vsí na Moravě a ve Slezsku 1416-1914*, 1995, 53 s. a dodatek 2000, 7 s. Zde zachyceny všechny edice i drobné studie o jednotlivých znakových privilegiích.

nově navržené znaky. Vlastní rozhodování o podobě znaku však zůstalo v kompetenci příslušného městského zastupitelstva.

Počet nově uznaných znaků se po roce 1967 výrazněji nezměnil. Většina nových měst, uznaných v minulosti za městečka, se rozhodla používat původní městský znak. Pokud byl znak zachován pouze v podobě obrazu na pečeti, byly po konzultaci s komisí archivní správy zvoleny vhodné barvy. Ke starým, i když dosud oficiálně neuznávaným znakům se vrátila i většina měst, která v minulosti neměla statut městeček. Právo pléna městského národního výboru zvolit si a upravovat znak města vedlo samozřejmě k několika změnám, vyplývajícím z politické situace. Většina takto upravovaných znaků však nebyla používána, ostatní byly ještě v posledních měsících roku 1989, těsně před zánikem národních výborů, oficiálně zrušeny.

Příprava soupisu znaků měst a městeček v druhé polovině šedesátých let byla podnětem k podrobnějšímu studiu některých pečeti, mezi něž náleží nejen pečeti měst a městeček, ale značným procentem jsou zastoupeny i pečeti vesnic. Byly publikovány informace o dalších vesnických znakových privilegiích, přehled nejstarších vesnických pečeti, především z Moravy, pak prokázal, že většina z nich nese pečetní znamení ve štítě, že jde tedy o pečeti, které můžeme jednoznačně charakterizovat jako pečeti znakové. Řada studií, vydaných po roce 1990, i individuální studium pramenů nových znaků a vlajek obcí ve fondech moravských katastrů, ve sbírce odliktů pečeti i v dalších materiálech pak prokázala pravdivost údajů, kterými operoval Moravský zemský archiv v Brně v třicátých letech minulého století v rámci jednání o platnost obecních znaků. Většina pečeti moravských vesnic z doby předrektifikační, tedy vzniklých do roku 1749, kdy měli všichni představení obcí ověřit rustikální tereziánský katastr – tzv. rektifikační akta, obecními pečeti, byly pečeti znakovými, na nichž byl pečetní obraz v jejich poli vložen do štítu.

Po vydání zákona o obcích z roku 1990 se rozešla komise při archivní správě ministerstva vnitra a agenda byla postoupena České národní radě, v jejímž rámci připadla agenda udělování znaků a vlajek výboru pro vědu, vzdělání a kulturu. Po krátkém tápání pak vznikla při tomto výboru komise pro heraldiku, jejíž ustavující schůze se konala 19. dubna 1991. V roce 1993 přešla komise v nezměněné podobě do výboru pro vědu, kulturu, mládež a tělovýchovu, v roce 1995 došlo k formální změně názvu komise na podvýbor pro heraldiku, nyní heraldiku a vexilologii, při němž byla zřízena expertní skupina – tři odborníci na heraldiku, tři na vexilologii. Z dalších drobných změn v zákonné normě je třeba upozornit alespoň na jednu změnu terminologickou – namísto praporů jsou od roku 2004 udělovány obcím vlajky. Terminologie právní normy pro obce tak byla přizpůsobena terminologii zákona o státních symbolech.

Podvýbor sleduje nejen plnění základních heraldických a vexilologických pravidel, ale snaží se i o hodnocení návrhů znaků z hlediska obsahového. I když je nutné přiznat, že se tento aspekt vždy nepodařil a symbolika některých nově udělených znaků je těžko vysvětlitelná, můžeme prohlásit, že možnost užívání znaků a vlajek všemi obcemi je významným právním aktem, který se vrací k jednomu z historicky významných víc než půl století neplatným normám. Obnovení a upřesnění této právní normy většina současných obcí jistě přivítala.

Méně šťastný byl poslanecký návrh novely zákona o obcích (obecním zřízení) z 25. dubna 2006 (č. 234/2006 Sb.). Novela umožnila obcím, které se vyvinuly ve významné lokální centrum, v němž je pro okolní obce soustředěno poskytování určitých veřejných služeb (jsou jakousi „spádovou obcí“ pro okolní obce), dosáhly počtu 2000 obyvatel, případně lze-li důvodně předpokládat, že s ohledem na demografický vývoj za předchozí roky tohoto počtu obyvatel dosáhnou v horizontu dvou let, a splňují další podmínky, stanovené v kritériích pro posuzování žádostí obcí o stanovení městysem, mohou být stanoveny předsedou Poslanecké sněmovny po kladném vyjádření vlády městysem. Kritéria vyžadují, aby škola v obci sloužila i okolním obcím, aby v obci bylo zdravotnické zařízení i pro okolní obce, aby obec vykonávala přenesenou působnost v základním rozsahu, aby měla působnost matričního úřadu, aby úřad obce měl alespoň dva zaměstnance, aby v obci byla zajištěna pravidelná obsluha veřejnou dopravou, aby kulturní zařízení obce i další služby sloužily i okolním obcím, aby v obci byla pošta a řádně byla udržována veřejná prostranství a veřejná zeleň.

Tento druhý odstavec paragrafu 3 citovaného zákona jistě přivítala řada obcí, která se těmito středisky v uplynulých desetiletích stala, o uznání městečkem však neměla možnost požádat. Poněkud problematičtější je odstavce 4 téhož paragrafu, stanovující, že „obec, která byla oprávněna užívat označení městyse přede dnem 17. května 1954, je městysem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny“. Řada bývalých městeček či městyšů tuto změnu zákona o obcích přivítala. Ať šlo o městečka (opidum), která získala toto označení již ve středověku či raném novověku, nebo městyse (Markt), která získala od 17. století tržní právo, aniž by toto označení opírala o panovnickou listinu. Některá ze starších městeček viděla v možnosti znovu užívat název městyse pouze finanční náklady, související se změnou razítek a označením veřejných budov a o užívání označení městyse neprojevila zájem, u historických městeček zřejmě vedlo k negativní reakci i označení městyse, nikoliv tradičně užívaný historický název městečko.

Stanovení termínu „přede dnem 17. května 1954“ (jde o datum vydání zákona o národních výborech, který mimo jiné zrušil i užívání názvu městečko či městyse) bohužel nepřihlíží k historickému vývoji jednotlivých

měst, městeček a obcí. Vývoj místní samosprávy v 16. století umožnil, aby řada obcí získala na žádost své vrchnosti od panovníka název i práva městeček (šlo především o právo výročního, případně týdenních trhů a právo usazovat v obci řemeslníky), některé obce se vzhledem k pravomocím, které vrchnost poddaným příslušné obce přenechala, za městečka považovala, název městečko či opidi si dokonce dala do pečeti, nikdy se však právně městečkem nestala. Po třicetileté válce se však vývoj místní samosprávy v obcích obrátil zcela jiným směrem. Nejen že obce, které postupně získávaly charakter městečka, uznání městečkem nikdy nedosáhly, ale mnohá historická městečka v průběhu 17. století svoje městská práva ztratila a klesla na pouhé vsi. A v tom je právě problém onoho odstavce 4 § 3 citovaného zákona. Byla-li obec například v roce 1550 městečkem, ale ještě do konce 16. století ztratila, většinou začleněním do jiného panství, tržní právo a další privilegia a klesl na pouhou ves, byla městečkem „přede dnem 17. května 1954“. Tak může získat označení městys obec, která nesplňuje žádné z nahoře citovaných kritérií, před několika stoletími však městečkem byla.

Příkladem této aplikace novely zákona o obcích z roku 2006 mohou být Heraltice (nyní kraj Vysočina, pošta Okříšky), které se staly městysem rozhodnutím předsedy poslanecké sněmovny č. 18 z 12. dubna 2007. Heraltice, původně sídlo samostatného statku, byly městečkem již v roce 1377 a jako městečko jsou uváděny v zápisech do zemských desk v letech 1379, 1386 a 1390. Již v průběhu 15. století jejich význam poklesl. V listině krále Jiříka z Poděbrad z 31. prosince 1466 byly označeny jako ves. V roce 1505, kdy byl heraltický statek prodán Zdeňkovi Burianovi z Valdštejna a připojen k panství Brtnice, byly sice označeny ještě jako městečko, ve všech dalších dokumentech se však o Heralticích mluví jako o vsi. V letech 1980-1990 dokonce vykonával správu obce Heraltice místní národní výbor v Okříškách. Podle zákona je asi vše v pořádku. Rok 1505 byl totiž před 17. květnem 1954. Okříšky, které v letech 1980 až 1990 vykonávaly správu obce Heraltice, se po splnění všech stanovených kritérií staly městysem až rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny č. 19 ze dne 29. května 2007.

Můžeme tedy uzavřít, že poslanecká iniciativa, která vedla k obnovení historického označení městys, vycházela z velmi malé znalosti historického vývoje naší měst a obcí. Může vést ke skutečnosti, že významné střediskové obce budou pracně shromažďovat podklady ke stanoveným kritériím, zatímco malé obce, které byly v 15. století zapsány v zemských deskách jako městečko, nikdy však charakter městečka neměly, dostanou označení městys jen na základě starého výpisu ze zemských desk.

Citované nové právní normy přispěly také k vyjasnění několik let trvajícími snahami o stanovení vlajky, která má representovat skutečnost, že obec,

kteřá tuto vlajku ve významných dnech chce vedle státní a obecní vlajky vyvěsit, náležela historicky, v době platnosti zemského zřízení, tedy až do roku 1948, k Moravě. Při tom je třeba vycházet ze skutečnosti, že markrabství moravské, země Morava ani po roce 1928 země Moravskoslezská si jako právní subjekt nepořídily ani nějakým právním aktem nestanovily svou vlajku. Současné úvahy a spory kolem moravské vlajky byly tedy úvahami čistě teoretickými.

Zemským barvám, přesněji řečeno barvám moravských stavů, tedy z dnešního hlediska moravské samosprávy, je věnován dvorský dekret z 31. července 1807, který povolil, že členové stavovského shromáždění smějí nosit zvláštní uniformu „podle zemských barev“.

Uniforma měla být červená, límeček a výložky modré. Celý oblek měl být vyší zlatem a opatřen zlatými apoletami, na nichž měl být vyší červený a zlatý moravský orel.⁵

Červeno-zlaté šachování moravské orlice se opíralo o privilegium římského císaře Fridricha III. z roku 1482, které je sice uvedeno mezi privilegii, jejichž platnost neodporovala obnovenému zřízení zemskému z roku 1628 a je dodnes zachováno, které však nikdy nevešlo v platnost. V královském i císařském znaku zůstala moravská orlice v červeno-stříbrném šachování až do zániku monarchie v roce 1918. O tom, proč privilegium nevešlo v platnost, existuje řada úvah. Jednoznačné však je, že římský císař neměl kompetenci k jeho vydání. Již Karel IV. z kompetence římského císaře 7. dubna 1348 prohlásil, že biskupství olomoucké, markrabství moravské a vévodství opavské spadají do pravomoci a přímého panství králů českých, že jsou tedy v tehdejší pojetí lénem koruny české, nikoliv lénem římského císaře. Stejný obsah má listina z 19. května 1366, podle níž moravský markrabě není ničím povinen římské říši a kurfiřtům, nýbrž jen králům českým. Znamé jsou též privilegia Jiříka z Poděbrad o trvalém spojení Moravy s Čechami. Privilegiem z roku 1482 Fridrich III. překročil své pravomoci a jeho privilegium bylo od počátku neplatné. Nebylo zohledněno ani ve velkém znaku habsburské monarchie a přirozeně ani ve znaku Československé republiky.

Od vydání dvorského dekretu o uniformě moravských stavovských orgánů z roku 1807 probíhala řada jednání o uznání moravského znaku v podobě neplatného privilegia Fridricha III. Moravští stanové znak v této podobě užívali. Žádné z právních jednání však nevedlo k závěrům, kterým by byl změněn znak mocnářství a tím i znak moravského markrabství, jenž byl součástí tohoto jedině platného znaku. Až vyhláška ministerstva vnitra

⁵ Podrobněji viz Ivan Š t a r h a : *Moravské barvy a moravská zemská vlajka*, Pocta Janu Janákovi, předsedovi Matice moravské, profesoru Masarykovy univerzity věnují k sedmdesátinám jeho přátelé a žáci, 2002, s. 165–170.

ze 3. listopadu 1915, vydaná na základě císařského rozhodnutí z 11. října téhož roku, uznala moravský zemský znak v moravskými stavy užívané podobě. Ve znaku habsburské monarchie však ani po tomto roce k žádným úpravám nedošlo.

Můžeme tedy uzavřít, že moravské zemské a stavovské orgány sice od počátku 19. století užívaly zemský znak v podobě privilegia Fridricha III. z roku 1462, právního uznání tohoto znaku se však dočkaly až v roce 1915. Znak v původní podobě oficiálně platil až do roku 1920, užíván byl však jen do roku 1918, kdy začala mladá republika užívat tak zvaný legionářský znak. Skutečnost, že moravští stavové znak z roku 1462 více než půl století užívali, byla zohledněna v současném znaku Jihomoravského kraje, který je podobně jako někdejší stavovské shromáždění samosprávným orgánem.⁶

Právě vznik nových krajů a udělování znaků a vlajek těmto novým právním útvarům Poslaneckou sněmovnou stejným procesem, jakým byly dosud udělovány znaky a vlajky obcím a městům dodatečně desetiletí po zániku zemí právně kodifikovalo podobu moravské vlajky. Podvýbor Poslanecké sněmovny pro heraldiku a vexilologii totiž doporučil krajům, aby do jednoho z polí čtvrcené vlajky zohlednil historickou příslušnost oblasti k původním zemím. Českým krajům podvýbor doporučil českého lva v červeném poli, Moravskoslezskému kraji slezskou orlici ve žlutém poli, moravským krajům a krajům, jejichž část příslušela v minulosti k Moravě, pak moravskou orlici v modrém poli. Kraje toto doporučení vesměs akceptovaly. Dá se tedy s určitou nadsázkou konstatovat, že rozhodnutí předsedy Poslanecké sněmovny, udělující krajům znak a vlajku, dodatečně kodifikovala historické zemské znaky a vlajky. Moravskou vlajku tedy tvoří první – horní žerďové - pole rozhodnutím předsedy poslanecké sněmovny č. 97 ze dne 22. listopadu 2001 uděleného znaku Zlínského kraje, rozhodnutím č. 50 ze dne 14. března 2002 uděleného znaku kraje Vysočina, rozhodnutím č. 31 z 25. listopadu 2003 uděleného znaku Jihomoravského kraje i horní žerďové pole znaku Olomouckého kraje, jejichž podstatná část příslušela v minulosti k Moravě, a druhé – horní vlající – pole vlajky Pardubického kraje, jehož značná část (Moravskotřebovsko, Svitavsko) náležela rovněž k Moravě. Pouze Jihočeský kraj neuznal Dačicko za tak významnou oblast, aby ji presentoval ve svém krajském znaku a ve vlajce kraje.

Z hlediska pomocných věd historických heraldiky a vexilologie tedy nemůže být moravská vlajka otázkou žádné diskuse. Český lev, moravská

⁶ Především v roce 2013 před Cyrilometodějskými oslavami probíhala rozsáhlá diskuse v tisku, v níž byly uvedeny všechny politické i právní aspekty k oslavám vyvolané akce vyvěšování údajně vlajky Moravy, pro jejíž doporučovanou podobu neexistují žádné historické podklady.

a slezská orlice jsou historicky pevně stanovené znakové figury, které není třeba blíže popisovat. Znaková figura ve čtvrtém poli znaku Jihomoravského kraj v heraldické terminologii neexistuje, čtvrté – dolní vlající -pole vlajky Jihomoravského kraje muselo být tedy popsáno: „modré pole (přeneseně modrá vlajka) se žluto-červeně šachovanou korunovanou orlicí se žlutou zbrojí“.

AUFGELÖSTE HISTORISCHE RECHTSNORMEN UND GEGENWART

Dieser Beitrag widmet sich den drei historischen Rechtsnormen, die im Jahre 1990 völlig eingegangen sind. Und die zeitgenössische Gesetzgebung hat sich bemüht diese Rechtsnormen zu erneuern. Die Einleitung beschäftigt sich mit den Stadtwappen von den ältesten erhaltenen Privilegien bis zum Erlass des Gesetzes über die Gemeinden (Gemeindeordnung) N. 367 aus dem Jahre 1990. Vor allem hinweist auf die Tatsache, dass die Stadtwappenprivilegien oder Siegel auch den einfachen Gemeinden (Dörfern) oder Vogteien mit der Wappenfigur im Wappenschild erteilt wurden. In Bezug auf die Benutzer hat es sich also um das Wappen gehandelt, was die geltende tschechische Wappenkunde nicht anerkennt. Dann macht er auf manche Unklarheiten bei der Bestimmung der Stadt oder Minderstadt (Marktflecken) laut der Novelle des zitierten Gesetzes N. 234 aus dem Jahre 2006 aufmerksam. Der letzte Teil der Studie versucht dann die für ein paar Jahre geführte öffentliche Diskussion über sogenannte mährische Fahne (über die Fahne der heute nicht mehr existierenden Rechtsform) zu beenden.